

ולר' יוחנן, דמו באיסור 'כרת'. יש אומרים דוקא לר' יהודה, שדם התמצית ב'הכרת', ולא יהא דמו פחות מדם התמצית. ויש אומרים שאף לחכמים הריהו בכרת. ע' בראשונים).
דמו של עובר פחות מבן ט' – אסור, שלא כחלבו וגידו (כמבואר במשנה ובראשונים).

ה. איסור כלאים בהרבעה וחרישה קיים בבן-פקועה לכולי עלמא. (וברבנו גרשום משמע להפך, שאפילו לר"מ מותר. וכבר תמה על כך באבי עזרי מאכ"א ז,ג-ד).

ו. לר"מ, ודאי פודין בו פטר חמור, כשאר שה. לחכמים – למר זוטרא, אין פודין (שה שה מפסחים). ולרב אשי, פודין. (לרש"י, אפשר שלדעת מר זוטרא אין פודין אף לר"מ. כן כתבו הרמב"ן והרשב"א, וכן צדד בתורת חיים וכיוון לדברי הראשונים ז"ל. וע"ע באבי עזרי (תנינא) – בכורים יב,ט).

ז. בן פקועה פסול לקרבן, (אם משום שנחשב כשחוט, אם משום 'וצא דופן'. ערש"י ותוס'. ונפ"מ בין הטעמים, בב"פ הבא על בת פקועה – האם הולד כשר לקרבן, שאינו יוצא דופן אך הוא כשחוט. עפ"י שער המלך).

ח. כשהאם מתה ונטמאה – לר' יוחנן, הולד שני לטומאה, ולריש לקיש – ראשון, שהרי הוא כגוף אחד עם האם, שהיא שומר לו, כאגוז המתקשקש בקליפתו. (הרז"ה כתב שמחלוקתם בעובר חי, בן ט' לרבנן בין ח' לר"מ, אבל במת לכו"ע חד גופא הוא. ואילו הרמב"ן כתב שמחלוקתם בין בחי בין במת).

דף עה

קכ. א. האם בעל-חיים מקבל טומאה בחייו?

ב. חלב של נפל בהמה – מה דינו?

ג. הושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של עוברת – האם חל עליו איסור אכילה משום חלב? ומה דין חלב העובר לענין הקרבה על המזבח?

ד. השוחט את הטרפה ומצא בה בן תשעה חי – מה דינו?

ה. בן פקועה שיצא לאויר העולם והפריס על הארץ – האם טעון שחיטה, ומה דין בנו ובן בנו? ומה הדין כאשר הוא נטרף?

א. בעלי-חיים חוץ מאדם אינם מקבלים טומאה. ואולם בע"ח שאינם טעונים שחיטה, לדעת כמה תנאים, יש בהם תורת קבלת טומאת-אוכלין; –

בן פקועה, לר' יוסי הגלילי, מטמא טומאת אוכלין, וטעון הכשר ע"י ביאת משקה עליו – לר' יוחנן. ולריש לקיש דם שחיתת אמו (ולר' שמעון, השחיטה עצמה מכשירתו, בין לריו"ח בין לר"ל), מכשירתו לקבל טומאה. וחכמים אומרים: אינו מטמא טומאת אוכלין מפני שהוא חי.

וכן דגים – לבית שמאי, מקבלים טומאת-אוכלין משיצודו. אבל לבית הלל אינם מקבלים טומאה עד שימותו. (וכן פסק הרמב"ם). ולר' עקיבא – משאינם יכולים לחיות, אפילו לא מתו עדיין. (ונסתפקו אליביה כשנולדו בדג סימני טרפה, האם מקבל טומאה, לפי שאינו יכול לחיות, או שמא כיון שאין אצלו שחיטה וטרפות, אינו נידון כעומד למות ע"י סימנים אלו. ברמב"ם משמע שהספק אמור אף לבית הלל, שמא טרפה נידון כמת).

(יש עוד אופן לקבלת טומאה בשאר בעלי-חיים, טומאת גולל ודופק, כשעשאו דופן לקבר. אופן נוסף – מפרכסת, מקבלת טומאה ומטמאת אחרים).

ב. נפל בהמה – ללשון אחת, נחלקו בדבר רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש; – לריו"ח חלבו כחלב בהמה, בחיוב כרת, שכיון שיצא לאויר העולם, הרי הוא כבהמה בעלמא. לר"ל, חלבו כחלב חיה, כיון שעדיין לא מלאו חדשיו. והאוכלו חייב משום נבלה, כאוכל חלב חיה. (ללשנא בתרא, כתב במנחת חינוך (קמז, ב), בין לריו"ח בין לריש לקיש הרי הוא כחלב חיה. ולענין הלכה – תלוי בשיטות הראשונים כיצד לפסוק בשתי לשונות בגמרא. ונפ"מ לענין חיוב קרבן וכן לענין סחורה. ע"ש).

ג. חלב שנתלש מן העובר שבמעיי אמו – כל עוד לא כלו חדשיו – אינו בכלל איסור 'חלב'. (ולענין גיד, יש מקום לומר שאסור. עתוס' פט: ד"ה בולדות. וע"ע להלן ק:).

כאשר הוא בן תשעה חי – נחלקו ר' יוחנן וריש לקיש (לפי 'איכא דאמרי'); לריו"ח חלבו כחלב בהמה (חדשים גרמי). לר"ל – חלבו כחלב חיה (חדשים ואוירא גרמי), וכשם שמצינו שהתורה מיעטה חלבו ממצות הקרבה – הרי שאינו בכלל חלב בהמה דעלמא. (ולריו"ח, דין מיוחד הוא בקדשים, כפי שדרשו בתורת כהנים מיתור הכתוב חלב ושתי כליות באשם, לומר, מה חלב שבאשם מוצא מכלל שליל, אף כל הקרבנות כן. וכשם שמחוסר זמן פסול לקרבן אך שם בהמה עליו לכל דבר). (הלכה כר' יוחנן. ר"ן).

ד. השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי – לר' מאיר המצריך שחיטה לעובר עצמו, אינו נאסר בשחיטת אמו הטרפה, ושוחטו וכשר. לחכמים – לר' אמי, נאסר העובר, שהרי אין לו שחיטה אלא ע"י שחיטת אמו, והלא היא טרפה. ולרבא, אינו נאסר, ויכול לשוחטו וכשר. וכן דעת רב חסדא, וכן אמר ר' אסי בשם ר' יוחנן. (ונסתפקו אם ר"ל חלק על כך אם לאו. ולדברי רש"י (בד"ה אין לו תקנה), רב משרשיא חולק על סברה זו. והתוס' חולקים). (קיימא לן כרבא, דבתרא הוא. וכן היא דעת רבים כנגד יחיד. עפ"י רי"ף ורשב"א).

ה. בן פקועה הניתר בשחיטת אמו, אפילו יצא והפריס על הארץ וגדל – מותר ללא שחיטה, אלא שלדעת חכמים צריך שחיטה מדרבנן, מפני הרואים. ואולם שחיטתו כשרה גם אם הוא טרפה ואינו יכול לחיות. (וכן בנו ובן בנו שהן טרפה – מותרים בשחיטה. ר"ן. שחט שחיטה פסולה, כגון שדרס או החליד – מחלוקת הראשונים).

ר' שמעון שזורי חולק וסובר שמותר לגמרי ללא שחיטה, ואפילו בן חמש שנים והוא חורש בשדה – שחיטת אמו מטהרתו. זעירי אמר בשם ר' חנינא, שר"ש שזורי מתיר בבנו ובבן בנו עד סוף כל הדורות. ואילו ר' יוחנן אמר שלא התיר ר"ש שזורי אלא הוא עצמו ולא בנו. אמר אביי: הכל מודים בקלוט-בן-פקועה שמותר ללא שחיטה, שהוא דבר חריג שאנשים זוכרים אותו. וי"א שאביי התיר רק בקלוט בן קלוטה-בן-פקועה, ששתי תמיהות אנשים זוכרים. (ונחלקו הראשונים אם הלכה כלשנא בתרא, או יש להקל בדרבנן לפסוק כלשנא קמא, שאפילו בתמיהה אחת מותר). ר' חנינא פסק כר"ש שזורי, ואילו ר' יוחנן (וי"ג: ר' יונתן) פסק כחכמים. וכן הורה רב אשי הלכה למעשה. (וכן פסקו התוס' והרי"ף).

(כתבו הרי"ף ובה"ג, שבן-פקועה הצריך שחיטה מדרבנן, חלבו אסור וצריך ניקור).
בן פקועה הבא על בהמה רגילה – ע' לעיל סט.